

# עלון חדשי שני



\*\*\*\*\*

עלון מס' 32

חדש מנחם אב ה'תשפ"ה  
חלק ב': ממחרת תשעה באב והלאה

בס"ד  
דבר העורך  
קוראים יקרים שלום וברכה!  
אנו שמחים להגיש לפניכם את העלון ה"ב", עלון חדש אב חלק ב' (ממחרת ת"ב והלאה) ה'תשפ"ה.  
המדורים המתפרסמים הפעם: שני המדורים המרכזיים: מדור **דבר יום ביומו** (בירור מנהגים הנהוגים בכל ימות השנה): תזנונים לאחר התפלה, יהיו לרצון, והכרעות. **דבר בעתו**: מנהגי המשך חדש אב. **הרחב דבר**. מאמר נפלא מאת הגר"מ **גודלמינץ שליט"א** בעניין חרבן בית המקדש והרגשת החסרון. **מאמר מענייני דיומא** בעניין נחמת ציון, שבח ארץ ישראל, ועוד. **דבר נאה ומתקבל** ענייני שלום בית והמסתעף מאת מדרך החתנים הרב **דוד חזנטל שליט"א**. **הרחב דבר**. תגובות להערות הקוראים.

ויהי רצון שנוכה במהרה לראות בשמחתה של ירושלים ובבניין בית המקדש וזוכה לראות בשבח ארץ ישראל  
יהונתן נוימן  
קצות החשן 9/6 מודיעין עילית 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com

נ.ב. נשמח לקבל תגובות והערות בכל ענייני העלון בכתובת הנ"ל תרומות (ניתן גם להנציח שמות לע"נ להצלחת וכדומה) תתקבלנה בברכה. ניתן לתרום דרך 'נדרים פלוס' בקופה: **בית הכנסת עדת יראים - אושטרייך - מודיעין עילית**. לשונית תרומה על חיבורים וקונטרסים.

**דבר יום ביומו**  
בירור מנהגים הנהוגים בכל השנה

**תפלת שמונה עשרה**  
תחנונים לאחר התפלה

לאחר התפילה נהוג לומר תחנונים, ובשני התלמודים (בירושלמי ברכות, פ"ד ה"ב, בבבלי ברכות טז:) מובאות נוסחאות של תחנונים שאמרו רבותינו לאחר תפלתם. בתלמוד מבואר שלא היה מנהג זה נחלת הכלל, ויש התייחסות למי שרגיל לומר תחנונים לאחר תפלתו (כמו למשל לגבי שכחת הזכרת מעין המאורע).



התחנה הנפוצה כיום לפי רוב ככל המנהגים היא **אהי נצור**, צלותיה דמר בריה דרבינא. אמירת התחנה הזו נהגה כבר בזמן רבותינו הגאונים, ומובאת למשל ב**סידור רסע"ג**. גם בתקופות מאוחרות יותר אנו מוצאים בסידורים את התחינה הזו לאחר התפילה. יצויין כי ב**מחזור רומאניא** לא נמצאת תחינה זו. ב**מחזור רומא** מובא שיש נוהגים לאמרה. גם במהדורות מאוחרות יותר של סידורים כמנהג האיטליאני (כפי שנהוג כיום בבתי הכנסת של קהילה כאן בארה"ק), מובאת בקשה זו כיש נוהגים. בנוסחאות ארץ ישראל הקדומות לא היה כלל נוסח קבוע לתחנונים לאחר התפילה (כידוע, בני ארץ ישראל לא נצמדו כל כך לנוסח קבוע גם בתפלות החובה, כ"ש בתפלות הרשות. התייחסתי לנקודה זו בכמה מקומות, כמו למשל לגבי נוסח 'הבינונו של בני ארץ ישראל).

לאחר נוסח **אהי נצור** (לפני הפסי' 'יהיו לרצון') מופיעות בסידורים מסויימים בקשות נוספות, בקשות אלו או אחרות נמצאות גם בסידורים עתיקים כמו למשל בסידור כ"י. אשכנז ה מט, שנכתב כנראה עי תלמיד **מהר"ם** עי שתי התמונות המצורפות. שימו לב לעוד כמה "הפתעות" בכ"י זה.

\*\*\*\*\*

עלון מס' 32

עלון ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית חדש מנחם אב (ח"ב) ה'תשפ"ה

**וידוי דרב המנונא זוטי ביומא דכיפורי.** ביו"כ מתוודים כל הקהל אחר התפלה, כמבואר בברייתא שבמסכת יומא. על אופן ונוסח הוידוי נדון אי"ה כשנגיע לעניין זה על הסדר. לפי רוב המנהגים הנהוגים כיום נאמרת לאחר הוידוי התחינה אותה אמר רבא בתר צלותיה: **להי עד שלא נוצרתי איני כדאי.** והיינו וידוי דרב המנונא זוטי ביומא דכיפורי. בכמה מחזורים ישנים נמצאת בקשה זו ביום כיפור **במקום** 'להי נצור' הנאמר בשאר ימות השנה. ואם אינני טועה, נמצאת התייחסות לכך בכמה ספרי מנהגים. כמדומה שאחד מרבותינו האחרונים התלונן על כך שיש שביום כיפור אי"ה את נוסח 'להי נצור'. בהקשר לכך אציין כי במנהג רומא ובמנהג רומאניא לא נמצאת תפילה זו לאחר הוידוי. כאמור לעיל לפי שני המנהגים הללו לא היתה נפוצה אמירת 'להי נצור' בכל ימות השנה.

מדוע היו שהשמיטו ביו"כ את התחינה הנאמרת בכל ימות השנה? אין לי תשובה ברורה לכך. אך יתכן בהחלט כי הדמיון בין **להי נצור** ל'**להי נצור**' עד שלא נוצרתי גרם להם להחליט כי הנוסח המיוחד ליו"כ יחליף את מה שברבות הימים נהפך לנוסח הקבע'. אני יודע שהשערה זו נשמעת קצת מפתיעה, אך מצינו כיוצא בבייטוסים ואף בשלש מתוך ארבע ההוספות של עשיית (ארחיב על כך בזמנו אי"ה).

**יהיו לרצון.** לאחר התפלה אומרים את הפס' **יהיו לרצון.** כך מובא בשני התלמודים. בסידור אשר תמונה ממנו הובאה בעמוד הקודם, הנוסח הוא **יהיו לרצון** (בתוספת ו'). ההסבר לכך פשוט: המתפלל אומר פסוק זה כבקשה נוספת לאחר התפילה, ומוסיף עליה את הבקשה **יהיו לרצון**, לכן אומר כהמשך לה.

בפשטות נראה די ברור כי מקומו של פסוק זה, הוא בסיום כל התחנונים שאחר התפילה, ולא לפניהם. בסידורים רבים הביאו את הפסוק פעמיים: אחת תיכף אחר חתימת ברכת שלום, ואחת לפני 'עושה שלום במרומיו'. נראה שעשו זאת לפי פוסקים מסויימים מתקופה מאוחרת שהורו שעדיף לאמרו לפני 'להי נצור'. כמו כן, יש פוסקים שכתבו שאם רוצה להפסיק לצורך עניית קדושה וכדומה יאמר מיד יהיו לרצון. אמנם, נראה שמי שכבר אמר יהיו לרצון קודם, אין כל טעם לחזור ולאמרו שוב לאחר התחנונים.

**עושה שלום.** ביומא פרק חמישי (נג): אמר רבי יהושע בן לוי המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו ואחר כך יתן שלום... תניא נמי הכי המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו ואחר כך יתן שלום... ומשום שמעיה אמרו שנותן שלום לימין ואחר כך לשמאל... רבא חזייה לאבבי דיהיב שלמא לימינא ברישא א"ל מי סברת לימין דידך לשמאל דידך קא אמינא דהוי ימינו של הקב"ה. אמר רב חייא בריה דרב הונא חזינא להו לאבבי ורבא דפסעי להו שלש פסיעות בכריעה אחת:

בתלמוד לא פורש מה היא אותה נתינת שלום. **רסע"ג:** והשלום הזה אינו בדבור אלא הרכנת הראש משמאל המתפלל ומימינו בלבד ולא ידבר דבר. בסידורים ישנים רבים נמצא נוסח זה: שלום בשמאלי ושלום בימיני ושלום על כל ישראל תשים. וכן נמצאו נוסחאות אחרות הפותחות ב'שלום בשמאלי וכו''. נעניין שוב בסידור ממנו הובא צילום בעמוד הקודם. גם שם נוסח הפותח בתיבות אלו (הנוסח שם משולב קצת). יש אומרים שהנוסח הזה היה הנוסח הקדום, ונוסח 'עושה שלום' הנהוג כיום החליף את הנוסח הישן. **המרדכי** בפרק אין עומדין סי' קנא כתב: הורגלו רבים לומר שלום בימיני שלום בשמאלי. ואני המחבר לא קבלתי כן כי שגו במה שכתוב... נותן שלום לשמאלו וכו', וסבורים שצריך לומר בזה"ל. וליתא. **דנותן שלום** הכי פירושו כשיאמר **עושה שלום** משתחוה לשמאלו וכשהוא אומר **יעשה שלום עלינו** משתחוה לימינו. ומסיים **על כל ישראל**. והורגלו להשתחוות לפנייהם כעבד הנפטר מרבו. וכן **בטור** כתב שאומרים **עושה שלום** וכו', ומשתחוה כמבואר בדברי **המרדכי** הנזכרים. יש מרבותינו הראשונים שכתבו שאומר 'שלום' ושלום, ומשתחוה כמבואר.

לסיכום ניתן לומר שיש ד' שיטות בעניין:

- נתינת שלום אינה אלא הרכנת הראש, ואינו אומר כלום.
- אמירת 'שלום לשמאלי וכו'.
- אמירת התיבה 'שלום' תוך כדי שכורע לכל צד.
- אמירת עושה שלום וכו' (עם הכריעות כמבואר במרדכי).

## דבר בעתו

בירור מנהגים הנהוגים בזמנים שונים

## חדש אב

(חלק ב'. ממחרת תשעה באב והלאה)

### י' אב

**קידוש לבנה.** לאחר ערבית: קידוש לבנה (אין מקדשים אותה אלא כשהוא מבושם ובבגדים נאים. לכן אין מקדשים אותה במוצאי ת"ב). בשנים בהן חל ת"ב ביום ג' או ביום ה', מקדשים את הלבנה במוצאי שבת נחמו.

יום למחרת תשעה באב, נוהגים בו מנהגי אבלות עד חצות היום, אך אין משנים בנגוני התפילה. **בדברי קהלת** (בחבורו **משלי שלמה**) כותב (דלא כהרא"ש ועוד) שרק בבית ראשון נחרב רובו של היכל ב"י אב. ומה שאמר ר' יוחנן כי אילו היה באותו דור וכו', כוונתו אילו היה בזמן בית ראשון. אך בית שני חמור לנו יותר, והוא כאמור נשרף רק בת"ב, ומודה ר' יוחנן שמתענים בתשיעי.

### שבע דנחמתא

נגוני שבתות הנחמה: סוף הקדיש שלפני תפילת ערבית בליל שבת, וכן קדיש שלפני מוסף בנגון ידוע של ימים נוראים.

בכמה מקומות בתפלה שמוזכר ציון או ירושלים, מנגן בנגון מיוחד (תחת מה שנגן בנגון אבל בבין המצרים). הפייטנים חברו פיוטים לכל שבע דנחמתא.

### שבת קדש פרשת ואתחנן

#### שבת נחמו

#### חמשה עשר באב

בשבת נחמו מנגן החזן ברכו' ותחלת ברכת יוצר בנגון ימים נוראים. בחזרת השי"ץ: 'ישמח משה' בנגון מיוחד, כמו שמנגן בפרשת יתרו ובשבת שלפני חג השבועות.

**קרה"ת.** על נגון עשרת הדברות, כתבתי כבר בעלוני קודמים (של חג השבועות, ושל 'שבת עשרת הדברים'). בקידוש היום אומרים את פסוקי **שמור**, אותם קראנו בפרשה.

עורכים סעודה לכבוד ט"ו באב. וכן מרבים יותר בסעודה גדולה לכבוד שבת נחמו. **מנהג הרב ובני ישיבתו.** בשיבות מסתיים חלקו העיקרי של זמן קיץ, ועד ראש השנה לומדים דברים קלים יותר. מחלקים יין שרף לרבנן ותלמידיהו.

#### יבנה המקדש

משמרת כהונה: **אביה**. משמרת לווייה: **ישעיה**. שיר של מוסף: **זכור**. ביה"ע: **מי כמכה**. משניות מסכת שבת: פרק ח'.

רבותינו בכל הדורות החשיבו שבת זו מאד וכמו שכתב בספר **מהרי"ל**: וישמחו כל העם ויבטחו לנחמת ביאת הגואל. והיוסף **אמץ** כתב: מרבין בו בפיוט ובזמרה, וראוי להתענג בו יותר מבשאר שבתות.

השנה הוא גם ט"ו באב, יו"ט שהיה נהוג מדורי דורות, ומבואר במשנה לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיוה"כ.

**שחרית.** לשבת נחמו יש מערכת יוצר של ר' **מנחם ברבי מכיר**: יוצר אופן וזולת. עליה נוספו עוד שני פיוטים: מאורה **אמרות ה' (על ענין עשרת הדברות)** ואהבה **שתי פעמים** (הלכות ק"ש). על מבנה ותוכן הפיוטים, עי' עלון חדש אב ה'תשפ"ג. השנה, מכיוון שהוא גם ט"ו באב, מנגנים חלקים מסויימים בתפילה בנגונים מיוחדים. אומרים גם את מערכת היוצר הקצרה **בחמשה עשר באב אומצה שמחה**. יוצר ואהבה-סמוך לחתימת הברכה, זולת-אחרי לך ענו שירה. שאר הקטעים במקומם הקבוע.

### שבת קדש פרשת עקב והפטרות ותאמר ציון

#### יבנה המקדש

משמרת כהונה: **ישוע**. משמרת לווייה: **מתנ"הו**. שיר של מוסף: **ירכיבהו**. ביה"ע: **הבאר**. משניות מסכת שבת: פרק ט'.

'אהבה' לפרשת עקב **ידיד עליון** על הלכות תפילין. הערה כללית בענין הקריאה בתורה, ראה לקמן מאמר מענייני דיומא

### שבת קדש פרשת ראה והפטרות עניה סוערה מברכין חדש אלול

#### יבנה המקדש

משמרת כהונה: **שכניהו**. משמרת לווייה: **שמעי**. שיר של מוסף: **וירא**. ביה"ע: **אז ישיר**. משניות מסכת שבת: פרק י'.

מפטירים **עניה סוערה**, ולא 'מחר חדש'. ולכן אין טעם לומר את הזולת למחר חדש, המיוסד על פסוקי הפטרות מחר חדש. **ברכת החדש**. הכרזת ראש חדש בנגון התעוררות מיוחד של ימים נוראים. 'יחדשהו': נגון **מרן די בשמיא**

## הרחב דבר

### הרחבת דברים שהובאו במדורים הקבועים

בעלון קודם הזכרתי גישה מזעזעת של דרשנים שונים המנסים להסביר לצעירי הצאן "מה חסר לנו שאין לנו בית המקדש". כל אחד מסביר ומתרחק בדרכו המעוותת, בדרי"כ הם מדברים על איזו דרגה רוחנית גבוהה אליה הגיעו - לפי דעתם - בזמן שביהמ"ק היה קיים, וכאילו אבלות החרבן היא על כך שאיננו יכולים להגיע לאותן דרגות כיום. כתגובה על כמה דרשות כאלה שנאמרו ושנכתבו, כתב **הגר"מ גודלמינץ שליט"א** מאמר נאה בו מובעת הזעקה על עצם השאלות הללו.

ציון & בעניין זה מוקלטת הערה או הרחבה בקו השיעורים: 0773541079. כמו"כ אשתדל בל"ג להקליט תגובות להערות הקוראים. שלוחה 1: מאמרי המשך והרחבה לדברים שבעלוני. שלוחה 8: ניתן להקליט הודעות (ההודעה עצמה לא תושמע בקו).

מאת: הרה"ג מאיר גולדמינץ שליט"א

**האפשר לשאול מה חסר בהעדר המקדש?**

מאמרים רבים נכתבו לאחרונה תחת כותרת מעין זו. רבים מידי. שיחות, ועדים והסברים שנים. בפרט, שב"ה תיאורים המחרידים על רעב, חרב ושבי המוניים, הינם נחלת העבר. וודאי שיש לכאוב על סבלם הרב של אבותינו, אך הרצון הוא לדעת מה חסר בעצם המקדש, ולא בצרות שהיו בחורבנו.

ואני זועק ממעמקי לבי:

איזה מין שאלה זו?

או, איך אפשר לשאול שאלה כזו?

דבר שציפו לו כל הדורות, וחלמו עליו בכל שנות הגלות, ופתאום אנחנו ולא ממש מבינים לשם מה צריך אותו?

נושא המוזכר בכל התפילות, ואנו צריכים שיסבירו לנו מה חסר לנו בהעדרו?

במגילת איכה הנביא קרוע מכאב "הביטו וראו אם יש מקאוב פמקאבי", ולנו לא כואב כלל, ואנו צריכים "הסבר"???

הנביא כותב "כי גדול פנים שברך מי ירפא לך:", והשבר אינו עולה כזעקה מלבנו?

הקב"ה שואג על כך שלוש פעמים בלילה. "ג' משמרות הוי הלילה. ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי: ואומר אוי

לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם". ואנו צריכים הסברים. אין לנו שאגה

טבעית שעולה ממעמקי הלב?

כל כך התרחקנו מרגש יהודי שעולה מכל התורה כולה, כל התפילות כולן, וליווה את עם ישראל במשך כל הדורות?

\*מגילת איכה אינה נותנת "הסבר" לשם מה צריך מקדש, ומה חסר כאשר הוא אינו קיים. היא בוכה ומתייפחת. "בכו תבכה בלילה

ודמעתה על לחיה אין לה מנחם מפל אהיה".

היא זועקת "איכה לעיב באפו ד' את בת ציון השליך משמים ארץ תפארת ישראל".

היא מתייפחת "גדע בקרי אף כל קרן ישראל".

היא כואבת "תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות:".

היא מתחננת "זכר ה' מה היה לנו הביטה וראה את חרפתנו: נחלתנו נהפכה לזרים בתינו לנכרים:".

היא מרגישה, שהעדר מקדש פירושו "נפלה עטרת ראשנו".

ובעיקר, "כי ראתה גוים באו מקדשה", השפלת ביתו של ה' "הזאת העיר שיאמרו פלילת יפי משוש לכל הארץ:".

אפשר לסכם את עיקרי הדברים בגמרא במסכת חגיגה דף ה', וזה לשונה:

"במסתרים תבכה נפשי מפני גוה". אמר רב שמואל בר אינאי משמיה דרב: מקום יש לו להקדוש ברוך הוא וימסתרים שמו; מאי

מפני גוה? - אמר רב שמואל בר יצחק: מפני גאוותן של ישראל שניטלה מהם ונתנה לעובדי כוכבים. רבי שמואל בר נחמני אמר:

מפני גאוותה של מלכות שמים.

גאוותן של ישראל וגאוותה של מלכות שמים. אלו שני הדברים המרכזיים שחסרים בהעדר מקדש, ועליהם הקב"ה בוכה במסתרים,

ושואג כל לילה.

אולי התרחקנו מהמושגים הללו, ולכן אנו צריכים הסברים אחרים.

אולי שכחנו בצורך בגאוותן של ישראל?"

אולי נהיינו מעט אדישים על כך ש"נחלתנו נהפכה לזרים?"

אולי בכלל שכחנו מה זה "גאוותן של ישראל", ולא הבנו שהפירוש הוא בהתאם להמשכו של אותו משפט "מפני גאוותן של ישראל

שניטלה מהם ונתנה לעובדי כוכבים.".

אולי חשבנו שהעיקר לשים דגש על לימוד תורה, ו"גאוותן של ישראל" הינה דבר מיותר?

ואולי גם שכחנו לשים דגש על "גאוותה של מלכות שמים", וממילא לא עסקנו בלימוד ובירור מתוך פסוקי הנביאים ודברי חז"ל

איך משיגים אותה.

התוצאה, שאין לנו שום יכולת אמיתית למדוד דברים על פי הערך האמיתי שלהם, דהיינו גאוותן של ישראל וגאוותה של מלכות

שמים, כך שאין לנו שום יכולת להבין בכלל מה המשמעות של בית המקדש, ומה חסר בהעדרו. ולכן אנו שואלים שאלות מבישות,

ומקבלים תשובות חיוורות ביחס לאמת.

ודרך אגב, המחשבה שבית מקדש ירים אותנו למדרגות גבוהות יותר של השראת השכינה, ואז נזכה לקרבת אלוקים, היא מאוד

נכונה. אך הנסיון לתת לך את ההסבר, שההרגשה תהיה אושר בלתי פוסק, הגם שהיא נכונה, היא כל כך דלה ביחס למהות האמיתית

של השראת השכינה בישראל.

נכון שהיא גם מביאה לכל יהודי פרטי אושר רוחני עצום, אך מהותה היא הרבה למעלה מכך. כפי שכתבה התורה "והתהלכתי בתוכם

והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם:".

ולזה אנו זועקים "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש גמינו כקדם:". לא בקשת תועלת פרטית כזו או אחרת. אלא לשוב אל ה' מצד עצמו.

\*\*\*\*\*

ציון 8: בעניין זה מוקלטת הערה או הרחבה בקו השיעורים: 0773541079. כמ"כ אשתדל בל"נ להקליט תגובות להערות הקוראים. שלוחה 1: מאמרי המשך והרחבה לדברים שבעלוני. שלוחה 8: ניתן להקליט הודעות (ההודעה עצמה לא תושמע בקו).

\*\*\*\*\*

## מאמר מענייני דיומא

\*\*\*\*\*

במסגרת זו אביא כמה מילים בענייני נחמת ציון, בניין בית המקדש, ועוד. זוהי תמצית של דברים שכתבתי בעלון חדש אב ה'תשפ"ג ובעלון חדש אב (ח"ב) אשתקד (והוספתי כאן מעט).

### נחמת ציון

מאידך, ישנם שכנראה שכוונו שט"ו באב הוא יום שמחה, אך לא שכחו כלל מקיומו. בדו להם מלבם יום תפילה וזעקה על זיווגים הגונים, כי לפי טענתם נרמז ב"ספרים הקדושים" שיום זה מסוגל לכך. מפרסמים על עצרות תפלה על עניין זה, ומה שהכי חשוב: התמימים מוזילים מהונם ומאונם ותורמים עבור אותו כולל. מעבר לעצם העניין של ניצול בני אדם תמימים לתרום תמורת ישועה בעניין זה או אחר (יש שברוב חוצפתם מבטיחים ישועה, דברים שאפילו האבות הקדושים לא קבלו מהקב"ה, כמה סילוף יש בכך שמסמלים יום זה כיום תפילה וזעקה, במקום לסמלו כיום שמחה.

השנה חל ט"ו באב בשב"ק, כך שבלא"ה עורכים סעודות. אך כדאי מאד להוסיף משהו בסעודה, כדי לתת אזכור ליום זה. בשנים אחרות, כדאי לארגן ביום זה סעודות לתלמידין. הרי בלא"ה יוצאים בתקופה זו לטיולים וכדומה.

התייחסתי כבר בכמה מקומות לתופעה המצויה באותן אסכולות, בהן מדובר כה רבות על לימוד תורה, על חומרת עוון ביטול תורה, ועל לימוד תורה ב"זמנים מסוגלים" (בדרך כלל מדובר בימים בהם אנו מצויים לקיים מצוות מסויימות הדוחות תלמוד תורה, ואז קמים המעוררים ומסבירים שאפשר למצא זמן גם ביום הזה ללימוד תורה). אותם אלה, דווקא כאן ביום הזה, היו אמורים לצאת בגאון עם קלף מנצח עליו כתובה הכרזה (מקורה מוסמך יותר מכל סגולה שפורסמה עד היום): מכאן ואילך דמוסיף יוסיף וכו'.

#### ירושלים עיר הקדש

הזוכים לגור בירושלים עיר הקדש קרוב למקום המקדש, מסתמא באים לשם הרבה. אך הרחוקים יותר, כדאי לקבוע בכל בין הזמנים, זמן לעלות לירושלים קרוב למקום המקדש. ב"ה, מיום ליום נפתחים לצבור עוד ועוד מקומות בירושלים עיה"ק, בהם ניתן לחוש משהו מאווירה של ירושלים בזמן שביהמ"ק היה קיים. ניתן לחשוב ולדמיין כיצד תראה ירושלים לאחר שיבנה ביהמ"ק בב"א.

#### שבח ארץ ישראל

בפרשיות השבוע בזמן זה, אנו קוראים כמה פעמים על שבח ארץ ישראל ('ארץ נחלי מים, עינות ותהומות וכו'). כמה חבל שרבים אינם מנצלים את הטיולים כדי לעמוד עם הילדים והתלמידים על שבח ארץ ישראל, בזמן שרואים בחוש את ההבטחות שהבטיחנו הקב"ה על הארץ הקדושה. בתקפה זו יוצאים רבים לטיולים וכדומה ברחבי ארץ הקדש. יש לשים לב בפרט במהלך הטיולים לכל הפרטים בהם ניכר שבחה של ארץ ישראל, עניינים הנקראים בפרשיות אלו. כמה נואלו אותם המגלים פנים בתורה שלא כהלכה ומסבירים (לעצמם ו)לתלמידיהם כי כל ההבטחות אותן אנו קוראים בתורה הקדושה על 'ארץ נחלי מים' ועוד שבחים, הכל עניין רוחני. חלילה מלומר כן. אדרבה, אנו יודעים שהקב"ה בתורתו מלמדנו כיצד לעבדו באמצעים גשמיים. על הגורם לקו חשיבה המוטעה הזה, כתבתי בכמה מקומות.

הזמן לדבר על חסרונו של בית המקדש, הוא לא בימים שלפני תשעה באב, ואף לא בימים שאחרי, אלא כל השנה כולה יש להחדיר בנו ובילדינו את ההרגשה מה חסר לנו. קרבן תמיד הקרב בכל יום, עליה לרגל במועדים, ועוד. לא חסרות היום דוגמאות של חוויות רוחניות היכולות להמחיש לנו כטיפה מן הים משהו קטן מהאווירה בבית המקדש.

אנו מקווים ומצפים שנוכה במהרה לבניין בית המקדש. אך נכון לעכשיו בעוה"ר עדיין לא נבנה בית המקדש. קעת כשכבר הסתיימו ימי האבלות, זהו זמן מתאים להתחיל לדבר על בית המקדש, ולא על החרבן אלא על הבניין!

#### שבע דנחמתא

לאחר תשעה באב באות שבע שבתות הנחמה. המתאבל כראוי, אמור להרגיש צורך בנחמה. מול שלש שבתות של פרענות, עומדות שבע שבתות של נחמה.

רוב מוסדות הלימוד לא מתקיימים לימודים בימים שאחרי תשעה באב. מן הראוי היה שיחד עם הלימוד על ענייני החרבן ילמדו קצת גם על ענייני הנחמה. רצוי שלפחות בקייטנות ובמסגרות לימוד המתקיימות בחופש, יעשו קצת עסק סביב עניין שבת נחמו, וסביב ט"ו באב. אכן, ידוע לי על מסגרות בהן דואגים לכך, והלוואי שיהיה זה נחלת הכלל.

#### חמשה עשר באב

גם עניין ט"ו באב כמעט ונשכח כיום. בקהילות בודדות נהוג לומר פיוטים מיוחדים ליום זה, ובקהלות אשכנז (המערבי) השמרניות, נוהגים לנגן נגונים מיוחדים לכל יום שא"א בו תחנון. אך ברוב הקהילות כיום, מסתכם העניין בכך שא"א תחנון. ראוי לחזק עניין זה. השמחה בט"ו באב קשורה גם לנחמה, כפי שניתן ללמוד מהטעמים שנאמרו בתלמוד.

כאן אנו נתקלים בתופעה עליה כתבתי כבר בכמה חיבורים: עובדה היא כי בזמננו ברוב המקומות התבטלה שמחת ט"ו באב, ואינה ניכרת כמעט. ניתן להסביר את התופעה בכמה אופנים, אך זו המציאות.

פה ושם ניתן לשמוע על כאלה המנסים להחזיר עטרה ליושנה ולסמן יום זה במנהגי שמחה מסויימים. בזמננו, בחוגים שונים ובקהלו שונות מציינים ימים מסויימים בשנה בהם חוגגים ושמחים. לפעמים מדובר בימים שיש בהם איזה עניין של שמחה, ולפעמים מדובר בחג אשר בודים מלבם. פעמים רבות דווקא עניינים הנזכרים במקורותינו, נזנחים באותם חוגים.

איני דן כאן בגדרו של ט"ו באב, עד כמה הוא יום של שמחה, ועד כמה נחוג בכל תפוצות ישראל בכל הדורות. ודאי שאם עושים עסק סביב ימים שאינם נזכרים בקדמונים (אף אם יש להם מקורות נכונים מתקופות מאוחרות יותר), חובה להתמקד קודם בימים עליהם קבלנו מחז"ל שהם ימי שמחה.

\*\*\*\*\*

## דבר נאה ומתקבל

ונסיים בנבואת ירמיה (סדר יז, פס' כג): **כִּי-כֹה | אָמַר יְיָ רָנָה לְיַעֲקֹב שְׂמֵחָה וְצַחֲלוּ בְּרֵאשׁ הַגּוֹיִם הַשְּׂמִיעוּ הַלְלוּ וְאָמְרוּ הוֹשִׁיעַ יְיָ אֶת-עַמּוּךָ אֶת שְׂאֵרֵי יִשְׂרָאֵל: הֲנִי מְבִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְקַבְּצֵתֵם מִיַּרְדְּנֵי-אֶרֶץ בְּסֶעֱנָה וּפְסַח הַרְהוּ וַיִּלְדַּת וַיִּלְדוּ קָהָל גָּדוֹל יָשׁוּבוּ הַנְּהָ: בְּבָכִי יָבֹאוּ וּבְחֲתוּנֹנִים אֲבִילֵם אֲוִלֵיכֶם אֶל-נַחְלֵי מַיִם בְּדַרְדַּר יִשָּׂר לֹא יִקְשְׁלוּ בְּהָ-כִי-הֵיטִי לְיִשְׂרָאֵל לְאָב וְאֶפְרַיִם בְּקָרִי הוּא:**

כדאי לעיין בפירוש המלבי"ם על 'רנו ליעקב שמחה וכו'.

כשקוראים בתורה (ברוב הקהילות קוראים את הפסוקים הללו גם במנחה של שבת ובב' וה') את הפסוקים 'כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה וגוי', זהו הזמן לדבר על שבת אר"י.

ובאמת, אנו זוכים בדורנו למה שלא זכו אבותינו, ורואים כיצד ארץ ישראל מוציאה פירותיה, כאשר בניה שבים אליה.

## ויהי רצון שנזכה במהרה לראות בשמחתה של ירושלים ובבניין בית המקדש ונזכה לראות בשבח ארץ ישראל ובקיבוץ בניה לתוכה, גם אלה שבאמת אנוסים לשבת בחוץ לארץ

### דבר נאה ומתקבל

ענייני נישואין, שלום בית והמסתעף

מאת מודריך החתנים הרב דוד רוזנטל שליט"א



בס"ד למדנו עד עתה שני כלים לתקשורת נכונה, והם- לחזור על דברי הדובר ולוודא שהובן (בעיקר) וכיו"ב, וכן הקשבה מלאה ולא תוך כדי הקשבה חושבים איך לענות וכיו"ב ולא משנה מה הנושא גם שמדובר בהאשמת שווא, הקשבה לשם הקשבה יכולה למנוע המון!!! צער, ריחוק, תחושות קשות וכואבות ודי בכך.

נעבור לרגע קל לתוצאה שהתורה מורה לנו על תקשורת לקויה, ז"א שלא מבינים זה את זה, דוד הפלגה נראה מה שרש"י כותב שהאחד מבקש לבנה והשני שהתבקש לטייע מביא לו טיט הלה שביקש מטיח בראשו של השני ופוצע את מוחו. אפשר להבין שאם אדם מרגיש שלא מבינים אותו הוא מתוסכל, כ"א רוצה וזוקק שיבינו אותו, א"כ למדנו איזו תוצאה קשה יכולה לבוא מחוסר הבנה זה את זה, לא באנו אלא להבין שהתגובה עלולה להיות החל מקלה ביותר ואפי' בכלל לא (אכן זה אפשרי) ועד קשה ביותר (ל"ע). אנחנו יכולים בהחלט למנוע זאת, אולי לא כליל, כי לא הכל בדינינו, אך למזער בוודאי, וזאת ע"י שנקטיב כמו שצריך ואם הרגשנו צורך בכך גם 'נשקף' מה שמענו ומה הבנו וניתן את המקום והאפשרות שטעינו ונקבל תיקון טעות ובכך יש לנו ביטחון ששמענו והבנו נכונה וההסתכלה ממילא שנפעל נכונה.

וכמה נעים לך שאתה זקוק לעזרה וכיו"ב ואתה מזהה שמבינים אותך? אותה תחושה טובה נמצאת את כל אדם, ולא בכדי יש מישהו בתחום העסקים שממתג את עצמו באומרו 'מבינים אותך מצויין'.

נסכם לומר ששני הכלים של הקשבה ראויה ושיקוף ימנעו לא מעט תקלות ועגמת נפש שבהחלט הם בבחינת מיותרות, ותקשורת כזו מעמידה אותנו במקום חכם ויותר מכן במקום מושלם, כי הכלים הללו ועוד, מביאים אותנו לתקשורת מושלמת.

נ.ב. מהיות 'טור' זה באות ז, עלה בדעתי להביע בעיניכם שתובנות אלו בפרט, המבארות את נושא התקשורת הינם שווים זהב!

שאלות ותגובות אפשר לשלוח למייל [dr10110188@gmail.com](mailto:dr10110188@gmail.com)

לתיאום פגישה יש להת' 0548-567-122



### משיב דבר

תגובות להערות על עלונים קודמים

**כתב מודגש:** ציטוט מעלונים קודמים. **כתב יד:** ציטוט ממכתבי הקוראים. כתב מרובע שאינו מודגש: תגובתי להערה.

ציון כזה ... בתוך מכתב: דילוג בתוך המכתב, על דבר שאינו נוגע לענייננו (כגון: עניין טכני).

לתועלת הקוראים, בכמה מקומות הוספתי כותרות בכתב מודגש לפני כל נושא.

**הרב שמעון שפירא**

**כַּמְדָּוּהָ שֶׁקֵּהִיֵּאֵל אֶכְנָז אִוְרִיט 'או"א מַרְכָּנָו... קוּלָּ.**

אולי כוונתך למקרה שאין ברכת כהנים? אני התכוונתי לזמן שיש ברכת כהנים, והחזן אומר בלחש את הבקשה עד שמגיע אל תיבת 'כהנים'. אשמח אם תפרט כוונתך יותר.

**הַאֵט לֹא הִיָּה עַם נֹסֵחַ הָאֵל עוֹשֶׂה הַפֶּסֶחַ? כַּמְדָּו' שְׂרַאִיתִי פֶּעַם, אִוְלִי בַּחֲחֹזֵר כֹּתֵר מִלְּכֹוֹת, שֶׁזוֹ הַסִּיפָה שֶׁיֵּאֵרִיט נֹרְאִיט שֶׁיֵּנָו לְהִמְאֵל עוֹשֶׂה הַפֶּסֶחַ, מֵעַתָּה הַכֹּף הַיִּסְטוֹרִיָּה.**

נשמע מעניין ומרתק. אברר זאת בלי נדר בהמשך. תודה רבה על הערתך.

הנוסח 'מצין הפרכות' נמצא כבר בנוסחים קדומים, וכנראה קדם לנוסח 'מצון הפרכות' [כמדו' שכך מצאתי פעם מהרב אהרן דבא'ן]. יתכן.

זה לא מדויק לפשו לפארי באדי חול, כמנה ראשונים הנוסח 'אין מחליפים כל באדיהם' וכדו', ואם כן לכאורה מתי החליפו את באדי השבת שכן לפשו? כנראה פשו הקפידו בזה, כיון שציקר המראה הוא פשו חול. עד כמה שידוע לי, יש בזה חילוק בין מנהג אשכנז למנהג אושטרייך. אבל ממ"נ, אותם בגדים ששינו, יכלו להמשיך וללבוש בלילה.

מי הוא החול שמוצא עם ישראל לא יאכל אא"כ יהיה אסון גדול, הי"ת? חוג ידוע, החוזרים השכם והערב על כך שצריך שישלטו עלינו אומות העולם ח"ו, ואז לפתע פתאום נגאל. כוונתם לאותן אומות שכבר הראו עד כמה חפצות ב"טובתנו" (אכן, בכל הדורות יכלו לחיות בשלום עם בני ישמעאל, בתנאי... שהיהודי יהיה מרמס לכף רגליהם. ואכמ"ל בעניין). וכבר הובטחנו שלא יארע כן עוד.

אין זה נכון שרוב הקינות יש ניאון ידוע, לרוב הקינות יש ניאונים ייחודיים, לאלו שאין ניאון ספציפי יש את הניאון הכללי ואת ניאון הציוני.

הציקרון הצומד מאחורי הקינות על הצלילות הוא, שת"ה הוא יוס האבל הפאומי פשו עם ישראל, וממילא כוללים בו את כל צנייני האבל, שהם נספחים לאבל המרכזי [וכנראה לאו דוקא באבל שכל האסונות אירצו באבל האלו וכדו']. אכן. נקודה למחשבה.

פשו לאבלי ציון וירושלים

\* \* \*

קבלתי בטלפון הערות חשובות מאת ידידי הרב שלמה אביב שליט"א. לצערי לא הספקתי לערכן. אי"ה בלי"נ אפרסמן בעלון הבא.

**זמני התפילות בקהילתנו**  
**ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית**  
 נתיבות המשפט 111 ב'

משמרות הכהונה והלויה על פי חשבונו של מורנו הגר"י שווארץ שליט"א. רשימת המשמרות מופיעה גם בלוח/ספר דבר בעתו של הגר"מ גנוט שליט"א

| יום חול | זמני התפילות להמשך חדש אב |      |       |       | יבנה המקדש |       |      |             |
|---------|---------------------------|------|-------|-------|------------|-------|------|-------------|
|         | שחרית                     | מנחה | ערבית | שחרית | מנחה       | ערבית | מנחה | ערבית       |
| 7:20    | 6:45                      | 8:30 | 6:45  | 7:55  | 6:45       | 8:30  | 7:20 | ואתחנן-נחמו |
| 7:15    | 6:35                      | 8:30 | 6:35  | 7:50  | 6:35       | 8:30  | 7:15 | עקב         |
| 7:10    | 6:25                      | 8:30 | 6:25  | 7:40  | 6:25       | 8:30  | 7:10 | ראה-מברכין  |

**ברכת מזל טוב**  
 לידידנו החתן ר' משה אבגי שליט"א  
 העוזר ומסייע לענייני קהלתנו  
 עב"ג  
 חנה לבית אסייג תחיה  
 החתונה תתקיים אי"ה  
 בל' אב הבעל"ט  
 יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל  
 ויזכו לראות דורות ישרים ומבורכים

חדש!!! קו השיעורים התורה והמצוה השלמה והרחבה למאמרים המתפרסמים בעלון 0773541079. הקו יתעדכן אי"ה מדי יום ב' וח' השלמות והערות לעלון התורה והמצוה: שלוחה 1<1. השלמות והערות לעלון החדשי: שלוחה 1<2. השארת תגובות לעלונים: שלוחה 8. שיעורים וסיפורים לילדים (לגיל הרך): שלוחה 4 (שלוחת פרשת השבוע מתעדכנת בימים ב' וח').